

Samhällsekonomisk analys i miljömålsarbetet

11 okt 2024 kl. 9-11

Välkomna!

Program

9.00 Välkomna!

9.05 Presentation av rapporten

Birgit Nielsen, RUS arbetsgrupp, Länsstyrelsen Västra Götaland.

9.40 Paus med möjlighet till egna reflektioner

9.50 Reflektioner över vikten att ta höjd för de globala hållbarhetsmålen.

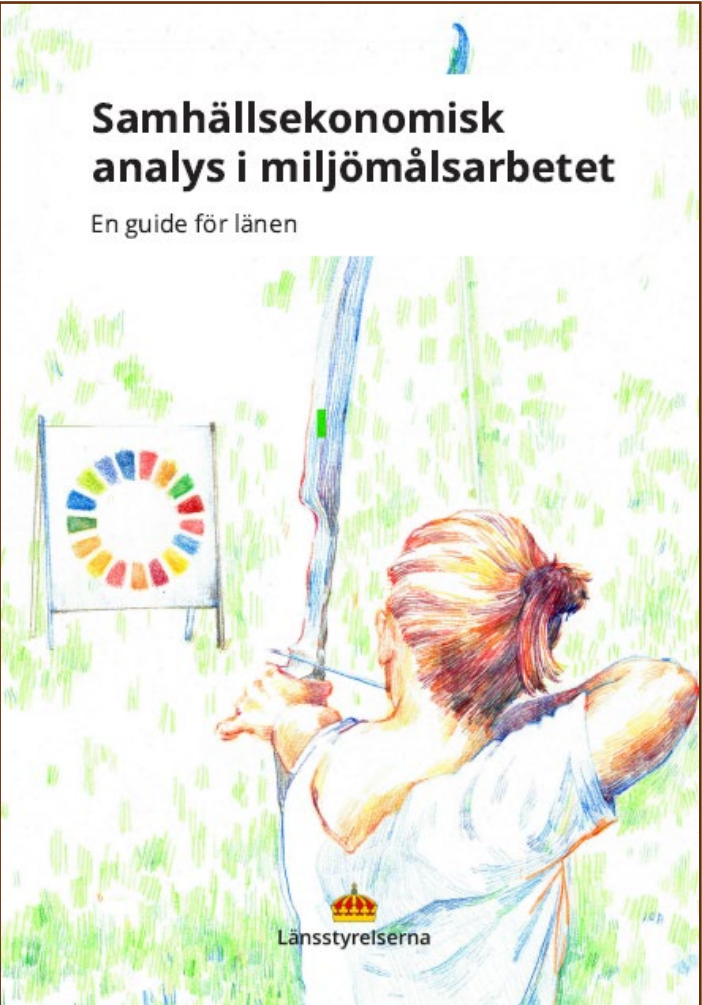
Göran Finnveden, professor vid KTH

10.10 Reflektioner över behovet att synliggöra värdet ekosystemtjänster *Thomas Hahn, docent vid Stockholm Resilience Centre*

10.30 Frågor och diskussion

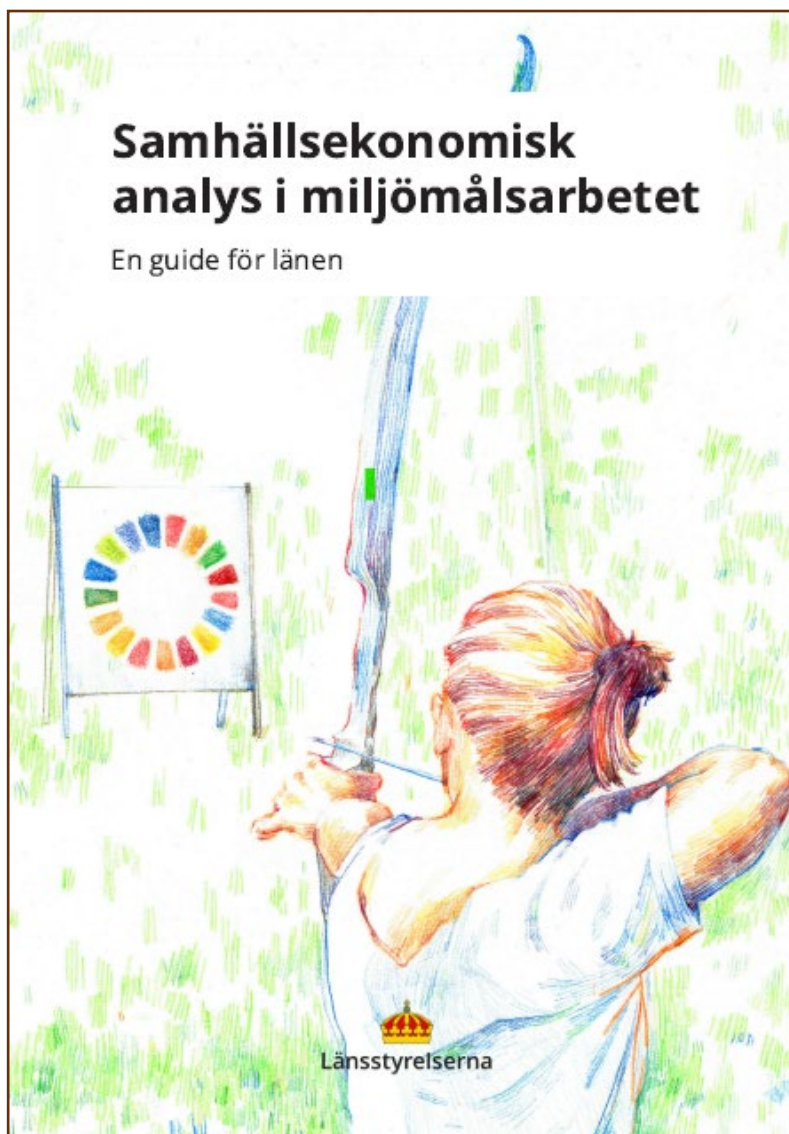
11.00 Avslutning

Bakgrund

- Ersätta daterad vägledning
- Miljömålen hittills i skymundan
- Förändring på gång – vi kan bidra

Rapportens fyra delar:

1. Vad är en samhällsekonomisk analys?
2. Samhällsekonomi i miljömålsarbetet till vardags
3. Värdering av konsekvenser för samhället
4. Diskussioner om utvecklingsbehov för framtida analyser

Klicka på bilden för att komma till rapporten

1. Vad är en samhällsekonomisk analys?

- ett samlande begrepp för alla analyser som görs för att utreda effekter av olika företeelser och förändringar i samhället
- **ska omfatta alla typer av effekter**
  - inte bara de som kan mätas i kronor
- analyserna är ofta en blandning av både
  - kvantitativa mått (t.ex. kronor, ton, km, förtida dödsfall) och
  - kvalitativa bedömningar som påverkan på natur och kultur

Två huvudtyper av analyser

Analys av kostnader och
nyttor (CBA)

Analys av att nå uppsatta
mål kostnadseffektivt

Samhällsekonomisk konsekvensanalys

- Steg för stegmetod - Tänka efter före!
- Både analyser av kostnadseffektivitet och kostnad/nyttor
- Ge beslutsfattare info om bakgrund, effekter, olika alternativ

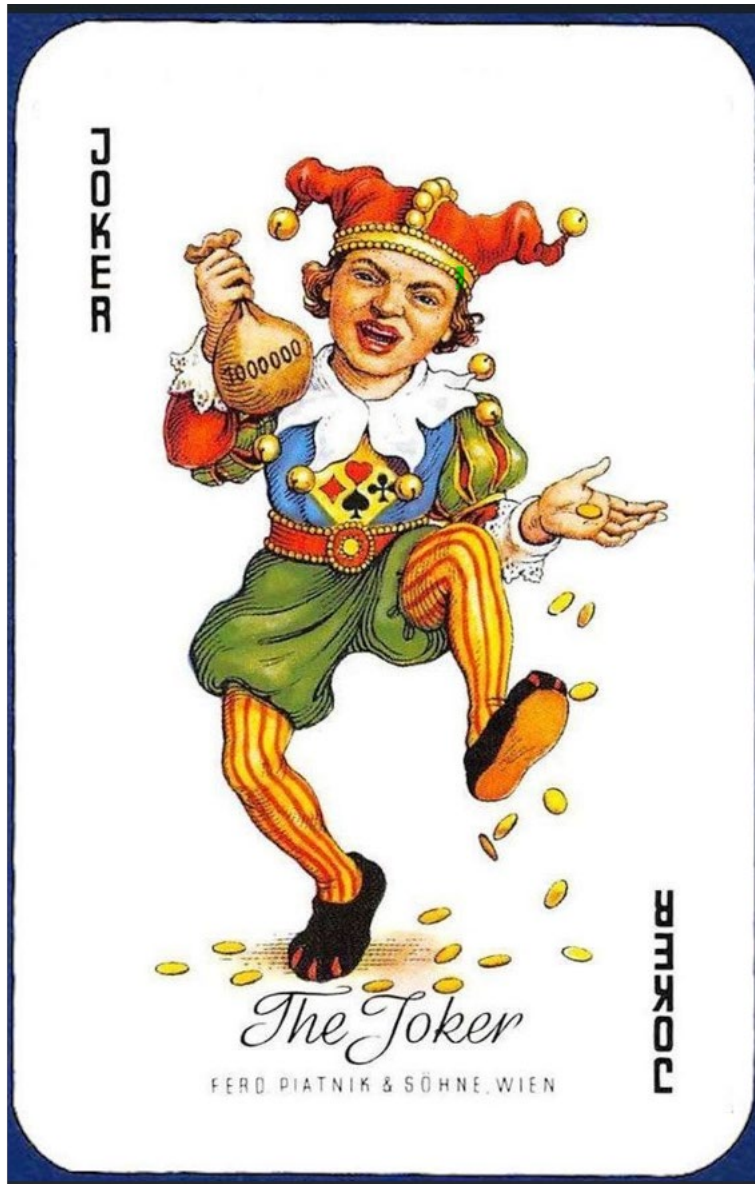
Förordning (2024:183) om konsekvensutredningar

”Det nya regelverket innebär förbättrade förutsättningar för myndigheter, kommittéer och särskilda utredare att ta fram **kostnadseffektiva och samhällsekonomiskt motiverade förslag.**”

”Den nya förordningen ställer tydligare krav på att den åtgärd som övervägs verkligen är motiverad och att **konsekvenserna, så långt som möjligt, blir allsidigt belysta.** I och med den nya förordningen ställs också nya krav på att även myndigheter, som huvudregel, ska ta fram en konsekvensutredning när de lämnar förslag till regeringen.”

Regeringens hemsida om förordningen

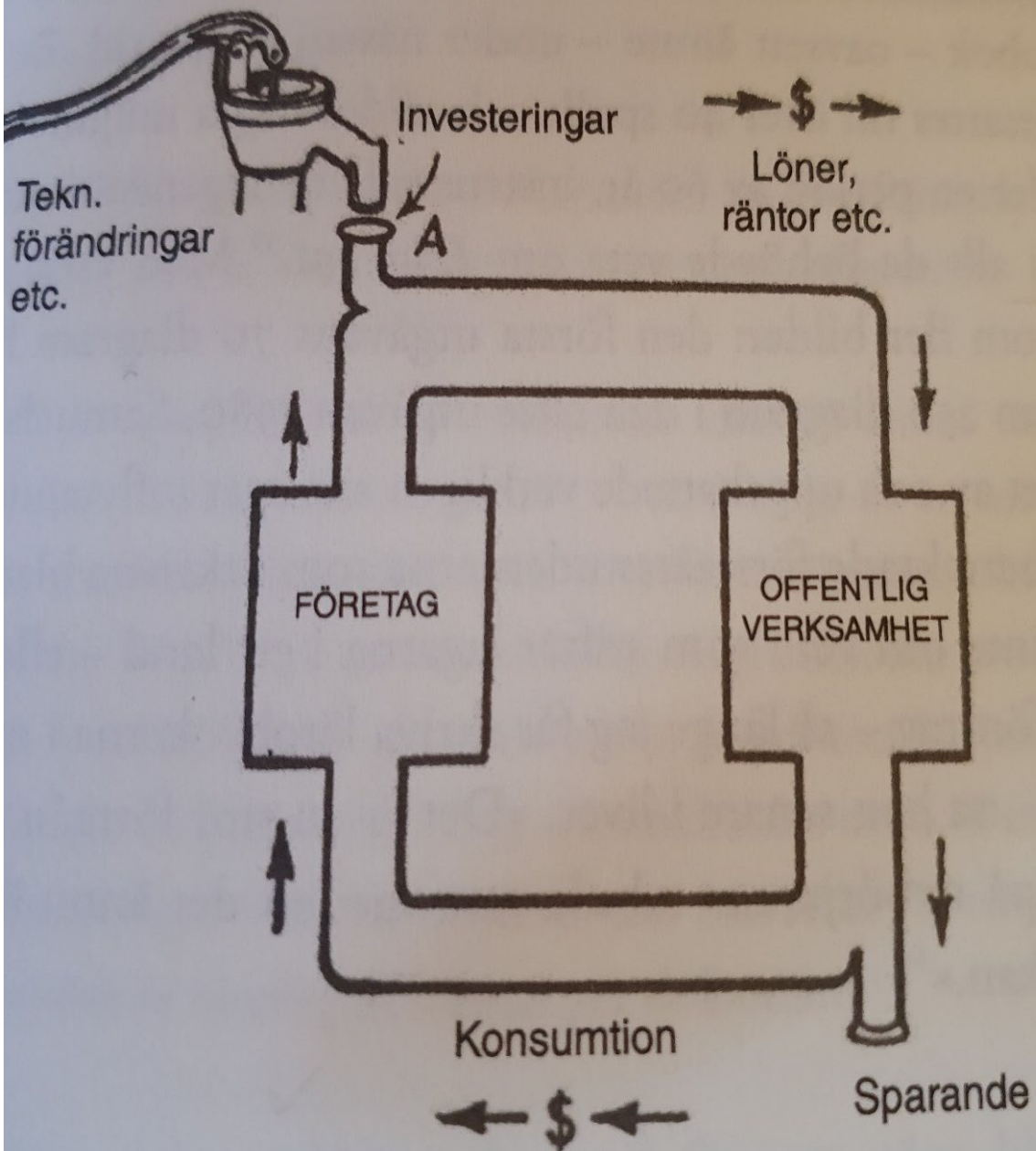

Diskontering

Effekter I framtiden
diskonteras..

...för att kunna jämföras
med kostnader och nyttor i
dag – sk. nuvärde..

.. diskonteringsräntan som
sätts spelar stor roll för
resultatet

Externaliteter

Hänger ihop med bilden av det ekonomiska kretsloppet som ritades för första gången 1948...

.. och allt som hamnar utanför det ekonomiska kretsloppet...

..kallas externaliteter eller externa effekter

2. Samhällsekonomi i miljömålsarbetet till vardags

- Att ställa relevanta frågor

- Vilka är de största ingående posterna på **plus och minussidan**?
- Hur kopplar dessa poster till befintliga och **beslutade klimat- och miljömål**?
- Är posterna relevanta utifrån andra **lagar** och beslutade samhällsmål?
- Hur hanteras de nyttor och skador **som inte kunnat beräknas i siffror**?
- Används diskonteringsränta på ett sätt som är förenligt med **kommande generationers** behov?

Samhällsekonomiska analyser i ärenden

Synliggöra ekosystemtjänster och kulturvärden

Tillsyn och prövning, skälighetsbedömningar

Miljöbedömningar av planer och program, MKN-luft

Remisser och internremisser

Samhällsekonomiska analyser i ärenden forts..

Några tips:

- Hänvisa till mål och uppföljningen av miljömålen
- Hänvisa till skäl och föreskrifter i nya EU-förordningen
- Ställ relevanta frågor

3. Värdering av konsekvenser för samhället

- Luftkvalitet och utsläpp
- Klimat
- Biologisk mångfald
- Transportplanering

Värdering av luftkvalitet och utsläpp - FN:s första miljökonferens 1972

Fallstudie - samhällsekonomisk
analys av svavlets skadliga påverkan
på natur och människor

...EU:s försurningsstrategi,
Takdirektivet, luftkvalitetsdirektivet..

Svenska studier om luftföroreningars
hälsoeffekter sen 2009
... senaste 2022

SLUTSATS: kostnader för åtgärder
överskattas och nyttan för samhället
underskattas konsekvent

The Economics of Climate Change

The Stern Review

NICHOLAS STERN

CAMBRIDGE

Värdering av klimat

Sternrapporten 2006

Att bromsa skenande klimatförändringar
billigt 1 % av globala BNP till 2050 – eller
upptill 20% for ever after....

Det blev plötsligt samhällsekonomiskt
lönsamt att rädda klimatet – varför?

Stern 2022:

”Having ‘solved’ the problem of defining
targets, the economics of policy should
focus on how to achieve them in the best
way possible.”

Climate Change 2022

Impacts, Adaptation and Vulnerability

Summary for Policymakers

This Summary for Policymakers was formally approved at the 12th Session of Working Group II of the IPCC and accepted by the 55th Session of the IPCC, Virtual meeting, 27 February 2022 - SUBJECT TO COPY-EDIT -

Working Group II contribution to the
Sixth Assessment Report of the
Intergovernmental Panel on Climate Change

Värdering klimat forts

Ömsesidiga beroendet mellan klimat, biologisk mångfald och människor – betonas av IPCC

Att skydda och återställa ekosystem och natur i stor skala - mildra klimatförändringarna och att anpassa oss till dem

Människans klimatisch

SLUTSATS: åtgärda klimatkrisen kostnadseffektivt och samtidigt återställa mångfalden.

Värdering biologisk mångfald Riokonferensen 1992

Konventionen om biologisk mångfald
antas

Införs i miljö kvalitetsmålen
som beslutas 1999

Malawiprinciperna 2000 –
ekosystemansatsen mm vila på
samhällsekonomiska analyser

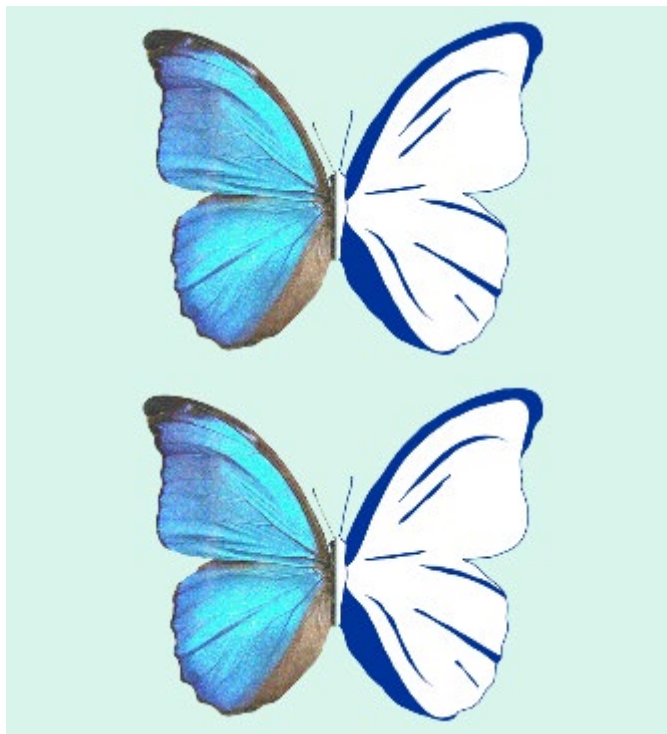

Värdering biologisk mångfald forts

IPBES bildas 2012 - FN:s panel för biologisk mångfald

Svensk strategi 2013 för biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster – IPBES naturnyttor

Värdering biologisk mångfald forts

EU-förordningen om restaurering av natur

- krav på åtgärder för att restaurera natur inte enbart att bevara natur
- 89 av naturtyperna förekommer i Sverige
- bindande och tidsatta mål som knyts direkt till de sk referensarealerna. Mål 2030, 2040, 2050
- nationella restaureringsplaner inom två år

SLUTSATS: Helt ny situation med juridiskt bindande mål, kostnadseffektivitetsanalyser blir tongivande

Era slutsatser?

Vår kunskap är relevant för samhällsekonomiska analyser.

Allt behöver inte kunna räknas om till kronor och ören.

När det finns politiskt beslutade lagar och mål ska analysen visa det mest kostnadseffektiva sättet för samhället att uppfylla lagen eller nå målet på.

Viktigt att ställa relevanta frågor om vad som anges vara samhällsekonomiskt lönsamt eller olönsamt.

Att ställa relevanta frågor

Vilka åtgärder som genomförs eller väljs bort har en avgörande betydelse för miljöarbetet. När något presenteras som samhällsekonomiskt lönsamt eller olönsamt, bör du ställa ett antal frågor:

- Vilka är de största ingående posterna på plus- och minussidan?
- Hur kopplar dessa poster till befintliga och beslutade klimat- och miljömål?
- Är posterna relevanta utifrån andra lagar och beslutade samhällsmål?
- Hur hanteras de nyttor och skador som inte kunnat beräknas i siffror?
- Hur vägs nyttor in som inte kan beräknas i kronor och ören – s.k. icke monetariserade nyttor?
- Vilka skador och nyttor är inte med i analysen?
- Görs någon fördelningsanalys, dvs. en analys av hur nyttor och kostnader fördelar sig mellan olika aktörer/grupper i samhället?
- Vilken diskonteringsränta används och vilket tidsperspektiv omfattar analysen?
- Används diskonteringsränta på ett sätt som är förenligt med kommande generationers behov?
- Finns det någon bedömning av effekter vid värsta tänkbara utfall, som storskaliga icke linjära effekter och tröskeleffekter i klimatsystem och ekosystem

Viktigast att komma ihåg:

Rapportens baksida

Ställ frågor!

Paus

... och liten egen reflektion:

- När stöter du på samhällsekonomiska analyser idag?
- När är din kunskap om miljötillstånd och åtgärder för att nå miljömålen viktig i ärendehantering?